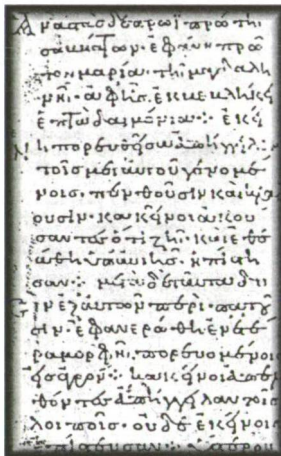

A hét bölcs

Kleobulosz

1. Μέτρον ἄριστον.

Modus optima res.

A mértékletesség a legjobb.

2. *Πατέρα δεῖ αἰδεῖσθαι.*

Patrem revereri oportet.

Atyánkat tisztelnünk kell.

3. *Εὖ τὸ σῶμα ἔχειν καὶ τὴν ψυχὴν.*

Curandum est ut corpore et animo bene valeamus.

Űgyelnünk kell mind testünk, mind lelkünk jólétére.

4. *Πολίταις τὰ βέλτιστα συμβουλεύειν.*

Civibus optima suade.

Polgártársaidnak a legjobb tanácsot add!

5. *Βία μηδὲν πράττειν.*

Per vim nihil agendum.

Erőszak által semmit ne tegyél!

6. *Τέκνα παιδεύειν.*

Liberos institue.

Oktasd gyermekeidet!

7. *Τύχη εὐχεσθαι.*

Fortunam precare.

Könyörögj a szerencséhez!

8. *Ἐχθρας διαλύειν.*

Inimicitias dissolve.

Vess véget az ellenségeskedéseknek!

9. *Τὸν τοῦ δήμου ἐχθρὸν πολέμιον νομίζειν.*

Populi inimicum hostem habeto.

Aki a népnek árt, tartsd ellenségnek!

10. *Εὐποροῦντα μὴ ὑπερήφανον εἶναι, ἀποροῦντα μὴ ταπεινοῦσθαι.*

In divitiis ne superbias, in egestate ne abiecto sis animo.

Gazdagságodban ne légy gőgös, szegénységben ne alázkodj meg!

11. *Γαμεῖν ἐκ τῶν ὁμοίων· ἐὰν γὰρ ἐκ τῶν κρείττωνων, δεσπότης, οὐ συγγενεῖς κτήσῃ.*

Uxorem duc ex aequalibus: si enim e potentioribus duxeris, dominos, non affines tibi comparabis.

Hasonszőrű feleséget vegyél, ha ugyanis a tehetősebbek közül nőszülsz, akkor urakat, s nem rokonokat szerzel magadnak.

12. *Μὴ ἐπιγελᾶν τῷ σκώπτοντι· ἀπεχθὴς γὰρ ἔσῃ τοῖς σκωπτομένοις.*

Alios cavillanti ne subrideas; invisus enim fies iis quibus illuditur.

Ne ne vess együtt azzal, aki másokat gúnyol; gyűlöletessé válsz ugyanis a kigúnyoltak előtt.

Szolón

1. *Μηδὲν ἄγαν.*

Ne quid nimis.

Semmit se túlságosan!

2. *Τὰ ἀφανῆ τοῖς φανεροῖς τεκμαίρου.*

Obscura e manifestis conice.

A rejtett dolgokra a nyilvánvalókból következtess!

3. Ἡδονὴν φεῦγε, ἥτις λύπην τίκτει.

Voluptatem fuge quae tristitiam parit.

Kerüld azt a gyönyört, amely bánatot szül!

4. Φύλασσε τρόπου καλοκαγαθίαν ὄρκου πιστοτέραν.

Morum probitatem serva vel iureiurando fide digniore.

Órizd erkölceseid kiválóságát, mely még az eskünél is megbízhatóbb.

5. Σφράγιζε τοὺς μὲν λόγους σιγῇ, τὴν δὲ σιγὴν καιρῷ.

Sermones silentio, silentium temporis opportunitate comproba.

A beszédet hallgatással pecsételd meg, a hallgatást pedig a megfelelő idővel!

6. Μὴ ψεύδου, ἀλλ' ἀλήθευε.

Ne mentiaris, sed vera loquere.

Ne légy hazug, ellenben legyél igazmondó!

7. Τὰ σπουδαῖα μελέτα.

Honesta meditare.

Tisztes dolgokra törekedj!

8. Τοῖς σεαυτοῦ πρᾶος ἴσθι.

Lenis in tuos sis.

Légy jóindulatú a tieiddel szemben!

9. Φίλους μὴ ταχὺ κτῶ, οὓς δ' ἂν κτήσῃ, μὴ ταχὺ ἀποδοκίμαζε.

Amicos ne cito compares, quos autem comparaveris, ne statim repudies.

Barátokat ne gyorsan szerezz, akiket azonban már megszerezted, ne taszítsd el hamarjában!

10. Ἄρχεσθαι μαθῶν ἀρχειν ἐπιστήση.

Parere cum didiceris, imperare scies.

Megtanulván engedelmeskedni, parancsolni is tudsz majd.

11. Εὐθύναιν ἐτέρους ἀξίων διδόναι καὶ αὐτὸς ὕπεχε.

Quam alios repositis rationem, ipse quoque redde.

Magad is teljesítsd azt, amit másoktól megkövetelsz!

12. Συμβούλευε μὴ τὰ ἥδιστα, ἀλλὰ τὰ βέλπιστα τοῖς πολίταις.

Civibus non iucundissima, sed optima suadebis.

Polgártársaidnak ne a legkellemesebb, hanem a leghasznosabb tanácsokat add!

13. Μὴ θρασύνου.

Ne fastidio efferaris.

Ne légy dölyfös!

14. Μὴ κακοῖς ὀμίλει.

Cum improbis ne verseris.

Hítványakkal ne érintkezz!

15. Χρῶ τοῖς θεοῖς.

Consule deos.

Kérj tanácsot az istenektől!

16. Φίλους εὐσέβει.

Amicos cole.

Tartsd tiszteletben barátaidat!

Khilón

1. *Γνώθι σαυτόν.*

Nosce te ipsum.

Ismerd meg önmagad!

2. *Πίνων μὴ πολλὰ λάλει· ἀμαρτήσῃ γάρ.*

Inter bibendum ne multa loquaris: delinques enim.

Ivás közben ne fecsej sokat: hibázni fogsz ugyanis.

3. *Μὴ ἐπιθύμει ἀδύνατα.*

Ne concupisce quae fieri nequeunt.

Ne kívánj lehetetlen!

4. *Μὴ κακολόγει τοὺς πλησίον· εἰ δὲ μὴ, ἀκούσῃ ἐφ' οἷς λυπηθήσῃ.*

Ne maledicas aliis: sin minus, audies quae tibi molesta erunt.

Ne gyalázz másokat, ha mégis ezt teszed, olyan dolgokat hallasz majd, melyek miatt bánkódni fogsz.

5. *Ἐπὶ τὰ δείπνα τῶν φίλων βραδέως πορεύου, ἐπὶ δὲ τὰς ἀτυχίας ταχέως.*

Ad amicorum convivia lente, ad calamitates autem cito accede.

Barátaid lakomáira lassan menj, szerencsétlenségük közepette azonban siess!

6. *Νόμοις πείθου.*

Legibus obtempera.

Engedelmeskedj a törvényeknek!

7. *Τὸν τετελευτηκότα μακαρίζε.*

Vita functum beatum praedica.

Azt nevezd boldognak, aki már leélte életét!

8. *Πρεσβύτερον σέβου.*

Natu maiorem cole.

Tiszteld az idősebbet!

9. *Τὸν τὰ ἀλλότρια περιεργαζόμενον μίσει.*

Alienarum rerum cura occupatum oderis.

Azt, aki mások dolgába avatkozik, vesd meg.

10. *Ζημίαν αἰροῦ μάλλον ἢ κέρδος αἰσχρόν· τὸ μὲν γὰρ ἅπαξ λυπήσει, τὸ δὲ αἰεί.*

lacturam turpi lucro praefer: illa enim semel, hoc semper dolorem afferet.

**Inkább a veszteséget válaszd, mint a rútul szerzett nyereséget:
az előbbi ugyanis egyszer okoz fájdalmat, az utóbbi azonban mindig.**

11. *Τῷ δυστυχοῦντι μὴ ἐπιγέλα.*

Calamitosum ne irrideas.

Ne nevesd ki azt, aki szerencsétlen!

12. *Θυμοῦ κράτει.*

Irae moderare.

Uralkodj haragodon!

13. *Τῆς ἰδίας οἰκίας προστάτει.*

Domui tuae bene praeesto.

Saját házadat jól irányítsd!

14. Ἡ γλῶσσα σου μὴ προτρεχέτω τοῦ νοῦ.

Lingua tua ne mentem antevertat.

Nyelved ne előzze meg eszedet!

Thalész

1. Ἐγγύα, πάρα δ' ἄτα.

Sponde, praesto noxa est.

Vállalj kezeséget; veszteség ér.

2. Φίλων παρόντων καὶ ἀπόντων μέμνησο.

Amicorum praesentium et absentium memento.

Egyaránt gondoldj jelenlevő és távollevő barátaidra!

3. Μέτρω χρῶ.

Modum adhibe.

Tarts mértéket!

4. Μὴ πλούτει κακῶς.

Noli male ditescere.

Ne gazdagodj tisztességtelenül!

5. Μὴ πᾶσι πίστευε.

Cave omnibus credas.

Ne bízz mindenkiben!

6. *Κολακεύειν γονεῖς μὴ ὀκνεῖ.*

Parentibus blandiri ne dubita.

Ne vonakodj szüleidnek kedvében járn!

7. *Ἄρχων κόσμει σεαυτὸν.*

Cum imperas, rege te ipsum.

A hatalom birtokában uralkodj tenmagadon!

8. *Οἴους ἂν ἐράιους ἐνέγκῃς τοῖς γονεῦσι, τοιούτους αὐτὸς ἐν τῷ γήρᾳ παρὰ τῶν τέκνων προσδέχου.*

Qualia parentibus praemia dederis, talia ipse senex a liberis tuis exspecta.

Amilyen támogatásban részesítetted szüleidet, magad is olyat várj gyermekeidtől, ha megöregszel!

9. *Ἄνιστον ἀργία.*

Desidia res molesta est.

A restség bosszantó.

10. *Βαρύ ἀπαιδευσία.*

Ignorantia incommoda est.

A műveletlenség terhes.

11. *Δίδασκε καὶ μάνθανε τὸ ἄμεινον.*

Doce ac disce meliora.

Tanítsd és tanuld a jobbat!

12. *Ἄργος μὴ ἴσθι, μηδ' ἂν πλουτῆς.*

Noli otiosi, etiamsi dives sis.

Ne légy tétlen, még akkor sem, ha gazdag vagy!

Pittakosz

1. *Καιρὸν γνῶθι.*

Nosce tempus opportunum.

Ismerd fel az alkalmat!

2. *Ὅ μέλλεις ποιεῖν, μὴ λέγε· ἀποτυχῶν γὰρ καταγελασθήσῃ.*

Quod facturus es, ne dicas: nam spe frustratus derideberis.

Ne beszélj arról, amit tenni szándékozol; ha ugyanis kudarcot vallasz, nevetség tárgya leszel.

3. *Τὸν φίλον κακῶς μὴ λέγε, μηδ' εὖ τὸν ἐχθρόν· ἀσυλλόγιστον γὰρ τὸ τοιοῦτον.*

Nec amico male, nec inimico bene dicas: hoc enim hominis inconsiderati est.

Barátodat ne gyalázd, ellenségedet ne dicsérd: ez ugyanis a meggondolatlan ember tulajdonsága.

4. *Ὅσα νεμεσᾶς τῷ πλησίον, αὐτὸς μὴ ποίει.*

Quae vitio vertis aliis, ipse ne facito.

Ne tedd azt, amit mások esetében hibának tartasz!

5. *Πιστὸν γῆ, ἄπιστον θάλασσα.*

Fida est terra, infidum mare.

A föld biztos, a tenger bizonytalan.

6. *Παρακαταθήκας ἀπόδος.*

Deposita redde.

A letétet add vissza!

Biasz

1. *Οί πλείστοι ἄνθρωποι κακοί.*

Plerique homines improbi sunt.

A legtöbb ember elvetemült.

2. *Εἰς κατόπτρον ἐμβλέψαντα δεῖ, εἰ μὲν καλὸς φαίνη, καλὰ ποιεῖν· εἰ δὲ αἰσχρὸς, τὸ τῆς φύσεως ἑλλιπέος διορθοῦσθαι τῇ καλοκαγαθίᾳ.*

In speculum intuitum oportet te, si pulcher tibi videris, honesta facere, sin eformis, naturae vitium honestate corrigere.

Nézz a tükörbe! Ha szépnek látod magad, derék dolgokat tegyél, ha csúnyának, a természet mulasztását erkölcsi kiválósággoddal pótolod!

3. *Βραδέως ἐγχείρει· οὐ δ' ἂν ἄρξῃ διαβεβαιοῦ.*

Lente aliquid aggredere: quod autem inchoaveris, id perficere persevera.

Megfontoltan láss dolgaidhoz: amit azonban elkezdted, kitartóan vidd végbe!

4. *Μίσει τὸ ταχὺ λαλεῖν, μὴ ἀμάρτησ· μετάνοια γὰρ ἀκολουθεῖ.*

Celeritatem in loquendo oderis, ne pecces; sequitur enim poenitentia.

Cyülöld a gyors fecsegést, nehogy tévedj – azt ugyanis a megbánás követi.

5. *Μήτε εὐήθης ἴσθι, μήτε κακοήθης.*

Nec stultus sis, nec malitiosus.

Se ostoba, se rosszindulatú ne légy!

6. *Ἄφροσύνην μὴ προσδέχου.*

Imprudentiam ne admitte.

Ne tűrd el a tudatlanságot!

7. *Φρόνησιν ἀγάπα.*

Prudentiam dilige.

Szeresd a bölcsességet!

8. *Κτῆσαι ἐν μὲν νεότητι εὐπραξίαν, ἐν δὲ τῷ γήρᾳ σοφίαν.*

Adolescens rebus bene gerendis, senex sapientiae studeas.

Fiatalon helyes ténykedésre, idős korodban bölcsességre törekedj!

9. *Ὅ τι ἂν ἀγαθὸν πράσσης, θεούς, μὴ σαυτὸν αἰτιῶ.*

Cum boni aliquid facis, causam diis, non tibi ascribe.

Ha valami jót teszel, annak okát az isteneknek tulajdonítsd, ne saját magadnak!

10. *Ἄκουε πολλά.*

Audi multa.

Hallgass sokat.

11. *Λάλει καίρια.*

Loquere tempestiva.

A megfelelő időben beszélj!

12. *Πείσας λάβε, μὴ βιασάμενος.*

Persuasione cape, non vi.

Rábeszéléssel érj célt, ne erőszakkal!

13. *Ἀνάξιον ἄνδρα μὴ ἐπαίνει διὰ πλοῦτον.*

Virum indignum ne lauda propter divitias.

Méltatlan férfit ne dicsérij gazdagsága miatt!

Periandrosz

1. *Μελέτα τὸ πᾶν.*
Studium omnia complectitur.
A gyakorlat a legfontosabb.
2. *Καλὸν ἡσυχία.*
Bona res quies.
Jó dolog a nyugalom.
3. *Ἐπισηφάλης προπέτεια.*
Periculosa temeritas.
A meggondolatlanság veszedelmes.
4. *Δυστυχῶν κρύπτε, ἵνα μὴ τοὺς ἐχουροὺς εὐφράνης.*
Res adversas cela, ne gaudis afficias inimicos.
**Szerencsétlenségedet tartsd titokban,
nehogy örömet szerezzen ellenségeidnek!**
5. *Αἱ μὲν ἡδοναὶ θνηταί, αἱ δ' ἀρεταὶ ἀθάνατοι.*
Voluptates mortales sunt, virtutes immortales.
A gyönyörök halandók, az erények azonban halhatatlanok.
6. *Εὐτυχῶν μὲν μέτριος ἴσθι, ἀτυχῶν δὲ φρόνιμος.*
In rebus secundis modestus, in adversio prudens esto.
Jó sorsodban legyél mértékletes, balsorsodban pedig bölcs!
7. *Σεαυτὸν ἄξιον παρασκεύαζε τῶν γονέων.*
Dignum te parentibus praebe.
Válgj méltónvá szüleidhez!

8. *Ζῶν μὲν ἐπαινοῦ, ἀποθανῶν δὲ μακαρίζου.*

Da operam, ut vivus lauderis, mortuus autem beatus praediceris.

Életedben dicséretjenek, halálod után pedig mondjanak boldognak!

9. *Φίλοις εὐτυχοῦσι καὶ ἀτυχοῦσιν ὁ αὐτὸς ἴσθι.*

Amicis et fortunatis et infortunatis idem esto.

Ugyanúgy viszonyulj barátaidhoz akár szerencsések, akár szerencsétlenek!

10. *Μὴ μόνου τοὺς ἀμαρτάνοντας κόλαζε, ἀλλὰ καὶ τοὺς μέλλοντας κώλυε.*

Non solum peccantes castiga, sed etiam peccaturos prohibe.

Ne csupán azt büntesd, aki hibázott, hanem tartsd vissza azt is, aki hibázni akar!

11. *Τοῖς μὲν νόμοις παλαιοῖς χρῶ, τοῖς δ' ὄψοις προσφάτοις.*

Legibus antiquis utere, obsoniis recentibus.

Régi törvényekkel és friss hallal élj!